

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การรับรู้ ทักษะคิด และความตระหนักเรื่องปัญหาสังคมของผู้ชมภาพยนตร์เพื่อสังคม” นี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยโดยใช้เทคนิคการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มละ 10 คน เป็นจำนวน 3 กลุ่ม โดยใช้กรอบแนวคำถามแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดการอธิบาย การรับรู้และทักษะคิดเกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม และความตระหนักเรื่องปัญหาสังคมที่ได้รับผ่านจากภาพยนตร์เพื่อสังคมของผู้ชม

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนทั่วไปผู้ที่มีความสนใจในการชมภาพยนตร์ นิสิตนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการภาพยนตร์ รวมทั้งกลุ่มนักรณรงค์และเคลื่อนไหวเพื่อสังคม โดยในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ได้แบ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มออกเป็นทั้งหมด 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ประกอบไปด้วย

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในการชมภาพยนตร์

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ นิสิตนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการภาพยนตร์

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มนักรณรงค์และเคลื่อนไหวเพื่อสังคม คือ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเพื่อนหญิง

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) กลุ่มละ 10 คน เป็นจำนวน 3 กลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในการชมภาพยนตร์ และกลุ่มที่ 2 นิสิตนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการภาพยนตร์ โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยที่ผู้วิจัยได้นำรายละเอียดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ไปลงไว้ในสื่ออินเทอร์เน็ต อันได้แก่ เฟสบุ๊กของ 'กลุ่มคนชอบดูหนังที่โรงเอเพ็กซ์สยามสแควร์' และ ตั้งกระทู้ในเว็บไซต์พันทิพย์ (ห้องเฉลิมไทย) เนื่องจากเป็นชุมชนออนไลน์ที่ชื่นชอบในการชมภาพยนตร์และมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการ เพื่อขอความร่วมมือสำหรับผู้สนใจเข้าร่วมสนทนากลุ่ม และได้รับการติดต่อกลับทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์จากผู้ที่ได้เข้าไปอ่านและสนใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการให้ข้อมูลในการชมภาพยนตร์ตัวอย่างที่นำมาศึกษาทั้ง 3 เรื่อง ซึ่งผู้ที่ติดต่อกลับมานั้นเป็นผู้ที่นิยมชมภาพยนตร์พร้อมทั้งเคยชมภาพยนตร์ตัวอย่างที่นำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้อย่างน้อย 1 เรื่อง ได้ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน

2. ใช้วิธีการหลักเครือข่าย (Snowball Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูล 3 คนจาก 10 คน ข้างต้น คือ คุณทิวัดดี รุ่งทิวชัยสวัสดิ์, คุณโรสลิน เศรษฐีวราศิริ และคุณณัฐวรรณ บัวระพา ได้แนะนำผู้ให้ข้อมูลคนอื่นๆ เพิ่มเติม ทำให้ผู้วิจัยได้แหล่งข้อมูลเพิ่มอีก 10 คน

การแนะนำผู้ให้ข้อมูล อธิบายได้ดังนี้

1. คุณทิวัดดี รุ่งทิวชัยสวัสดิ์ เป็นผู้แนะนำ คุณพัฒนชิตา ศรีพัฒน์วิชัย, คุณธันย์สิตา เศรษฐพรจรัส และคุณวริฐา วัฒนกุล ซึ่งเป็นผู้สนใจและนิยมชมภาพยนตร์เหมือนกัน โดยที่คุณพัฒนชิตา เคยเป็นผู้ร่วมงานของคุณทิวัดดี ในขณะที่คุณธันย์สิตา และคุณวริฐา เป็นเพื่อนร่วมงานบริษัทเดียวกับคุณทิวัดดีในปัจจุบันให้แก่ผู้วิจัย

2. คุณวริฐา ยังได้แนะนำคุณดุลยพล วัฒนกุล ซึ่งเป็นน้องชายที่เรียนอยู่ในสาขาวิชาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัล ให้แก่ผู้วิจัย หลังจากที่คุณวริฐาทราบว่าผู้วิจัยจะทำการสนทนากลุ่มกับนิสิตนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการภาพยนตร์ในงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย

3. คุณดุลยพลจึงได้แนะนำผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นเพื่อนที่เรียนด้วยกันเพิ่มอีก 3 คน คือ คุณฐณัฐพร เขาว์ช่างเหล็ก คุณมัชฌิม ไพศาลยกิจ และคุณอัครพล สามสาหรัย

4. คุณโรสลิน เศรษฐีวราศิริ ได้แนะนำคุณวราภรณ์ สิงห์ล่อ และคุณเอมิกา เพ็งแพง เนื่องจากเป็นเพื่อนที่เรียนในสาขาวิชาภาพยนตร์และสื่อดิจิทัลกับคุณโรสลิน และสนใจที่จะมาให้ข้อมูล

5. คุณณัฐวรรณ บัวระพา แนะนำคุณณัฐพงศ์ นิลพรหม ซึ่งเป็นเพื่อนสนิททั้งยังเรียนในสาขาวิชาศิลปะและสนใจเกี่ยวกับภาพยนตร์

โดยผู้วิจัยได้จัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในการชมภาพยนตร์ จำนวน 10 คน ได้แก่

1. คุณทิวต์ธ รุ่งทวีชัยสวัสดิ์ อายุ 26 ปี
เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และโฆษณา ฝ่ายการตลาด
บริษัท บริษัท มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
2. คุณสุชาวัชร อุดมมังกร อายุ 24 ปี
วิศวกรอิเล็กทรอนิกส์
บริษัท NXP จำกัด
3. คุณณรงค์ พันธโนราช อายุ 34 ปี
ผู้จัดการภาคตะวันตก
บริษัท นครหลวงคอนกรีต จำกัด
4. คุณสิริพิชชา รุ่งเรืองเดชาภักดิ์ อายุ 19 ปี
นักศึกษาชั้นปีที่ 2
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. คุณพัฒนชิตา ศรีพัฒน์วิชญ์ อายุ 32 ปี
ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคล
บริษัท ออโต้ เอ็กซ์เชนจ์ จำกัด
6. คุณนิติ ลินอยู่ อายุ 36 ปี
ประกอบธุรกิจส่วนตัว
7. คุณสุภารัตน์ แก้วสุทธิ อายุ 30 ปี
เจ้าหน้าที่ประสานงาน
Hanesbrands ROH Asia จำกัด
8. คุณปริญญา เรืองจิตรานนท์ อายุ 31 ปี
ผู้ช่วยนักวิจัยหน่วยงานของรัฐและอาจารย์พิเศษสอนนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี
9. คุณธันย์สิตา เศรษฐพรจรัส อายุ 28 ปี
พนักงานฝ่ายทะเบียน
บริษัท บริษัท มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด
10. คุณวริฐา วัฒนกุล อายุ 24 ปี
พนักงานต้อนรับ

บริษัท บริทิช มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด

กลุ่มที่ 2 นิสิตนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการภาพยนตร์ จำนวน 10 คน ได้แก่

1. คุณโรสลิน เศรษฐีวราศิริ อายุ 20 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 2
วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. คุณณัฐวรรณ บัวระพา อายุ 20 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 3
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. คุณนาถพร เพชรอร่าม นักศึกษาชั้นปีที่ 3
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
4. คุณวราภรณ์ สิงห์ลอ อายุ 18 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 1
วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. คุณเอมิกา เพ็งแพง อายุ 18 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 1
วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. คุณณัฐพงศ์ นิลพรหม อายุ 21 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 4
คณะดิจิทัลมีเดีย มหาวิทยาลัยศรีปทุม
7. คุณดุลยพล วัฒนกุล อายุ 21 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 2
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
8. คุณฐณัฐพร เซาว์ช่างเหล็ก อายุ 18 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 1
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
9. คุณมัชฌิม ไพศาลยกิจ อายุ 18 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 1
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
10. คุณอัศวพล สามสาหร่าย อายุ 18 ปี นักศึกษาชั้นปีที่ 1
คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มนักเรียนและเคลื่อนไหวเพื่อสังคม คือ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ เจ้าหน้าที่จากมูลนิธิป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเพื่อนหญิง โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยได้ทำการติดต่อทางโทรศัพท์ไปที่มูลนิธิโดยตรงเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการมาชมภาพยนตร์ตัวอย่างที่นำมาศึกษาทั้ง 3 เรื่องและเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ได้ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ ได้แก่
 - 1.1 คุณลัดดา เชียงหลิว อายุ 30 ปี
 - 1.2 คุณเอมมิกา คำตุ้ย อายุ 22 ปี
 - 1.3 คุณอรทัย ทาโสม อายุ 26 ปี
 - 1.4 คุณนิติพงษ์ ชัยยา อายุ 29 ปี
2. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่
 - 2.1 คุณณิชา ตันติไวยทพันธ์ อายุ 32 ปี
 - 2.2 คุณนฤมล อ้วนไพศาลวงษ์ อายุ 30 ปี
 - 2.3 คุณอำพร คำปัด อายุ 28 ปี
3. ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเจ้าหน้าที่จากมูลนิธิเพื่อนหญิง ได้แก่
 - 3.1 คุณศิวินท์ พิพัฒน์เจษฎากุล อายุ 30 ปี
 - 3.2 คุณชนานฟ้า ฤทธิจรุญ อายุ 27 ปี
 - 3.3 คุณวรรณภา อินทนนต์ อายุ 28 ปี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร

เอกสารที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หนังสือและตำราทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และบทความ งานวิจัย และเอกสารตีพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้

2. ข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์เพื่อสังคม

ภาพยนตร์เพื่อสังคม 3 เรื่อง ประกอบด้วย ภาพยนตร์เรื่อง Thank you for smoking ภาพยนตร์เรื่อง Juno และภาพยนตร์เรื่อง สามชุก

3. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยนัดพบด้วยตัวเอง ทางโทรศัพท์ หรือส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อนัดหมายมาเพื่อชมภาพยนตร์ตัวอย่างที่ต้องการศึกษาทั้ง 3 เรื่องใน 1 วันต่อ 1 กลุ่ม รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวน 3 วัน โดยส่งรูปแบบคำถามให้ผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้า โดยเก็บข้อมูลภายในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 3 วัน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในการชมภาพยนตร์ สนทนากลุ่มเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2554 จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนิสิตนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับสาขาวิชาการภาพยนตร์ สนทนา
กลุ่มเมื่อวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2554 จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มนักรณรงค์และเคลื่อนไหวเพื่อสังคม สนทนากลุ่มเมื่อวันที่
31 มีนาคม พ.ศ. 2554 จำนวน 10 คน

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเทปการสนทนากลุ่มพร้อมทั้งการจดบันทึก
เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน จากนั้นจึงได้ถอดเทปบันทึก เพื่อเก็บ
รายละเอียดและสรุปประเด็น แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลต่อไป

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการสนทนาแบบกลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นแนวคำถามที่ใช้สำหรับ
สนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นการกำหนดแนวคำถามจากแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
ประกอบกับการพิจารณาคำตอบที่ต้องการศึกษา โดยแนวคำถาม (รายละเอียดในภาคผนวก ก)
สำหรับการสนทนากลุ่ม จะมีการกำหนดตามประเด็นที่ต้องการศึกษา ดังนี้

1. การรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม
2. ทศนคติเกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม
3. ความตระหนักถึงปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม

ขั้นตอนในการสนทนากลุ่ม

- ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มตามวันและเวลาที่นัดหมายไว้ โดยผู้วิจัยจะให้ผู้ให้
ข้อมูลทุกคนลงชื่อและนามสกุลไว้
- ขั้นตอนที่ 2 ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ชมภาพยนตร์ตัวอย่างที่นำมาศึกษาที่ละเรื่อง จนครบ
ทั้ง 3 เรื่อง
- ขั้นตอนที่ 2 หลังจากผู้เข้าร่วมสนทนาชมภาพยนตร์จบแล้วทั้ง 3 เรื่อง ผู้วิจัยทำหน้าที่เป็น
พิธีกรในการดำเนินการสนทนากลุ่ม และถามคำถามตามแนวคำถามด้านบนจน
ครบหมดทุกคำถาม ในขณะที่ผู้วิจัยเริ่มการสนทนากลุ่มจะทำการบันทึกเทป
เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ภายหลังจากที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยก็นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีการจำแนกประเภท และจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งในที่นี้ก็คือ คำพูดของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ตลอดจนทำการตีความเพื่อหาข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มไปใช้ในการอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะต่อไป โดยนำเสนอข้อมูลตามปัญหาสังคมที่ถูกสะท้อนในภาพยนตร์เพื่อสังคมแต่ละเรื่อง คือ ปัญหาเกี่ยวกับบุหรี่ยาเสพติด ปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และปัญหายาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การรับรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมของผู้ชมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม
2. ทักษะคิดของผู้ชมเกี่ยวกับปัญหาสังคมจากการชมภาพยนตร์เพื่อสังคม
3. ความตระหนักถึงปัญหาสังคมของผู้ชมที่ได้รับผ่านจากภาพยนตร์เพื่อสังคม